

Sveučilište u Zagrebu Fakultet elektrotehnike i računarstva Zavod za osnove elektrotehnike i električka mjerenja

2. TEMA

PRISTUP UPRAVLJANJU KAKVOĆOM

Upravljanje kakvoćom 2020.

Teme cjeline

- Troškovi kakvoće
- Utemeljitelji moderne znanosti o kakvoći
- Demingovih 14 točaka upravljanja kakvoćom
- o PDSA (PDCA) krug

Troškovi kakvoće

 "Troškovi koji nastaju pri osiguravanju zadovoljavajuće kakvoće i zadobivanju povjerenja u nju, kao i gubitci koji se trpe kada zadovoljavajuća kakvoća nije postignuta" - prema ISO 9000:2000

Sustav troškova PAFI razlikuje troškove:

P (prevention) – prevencije

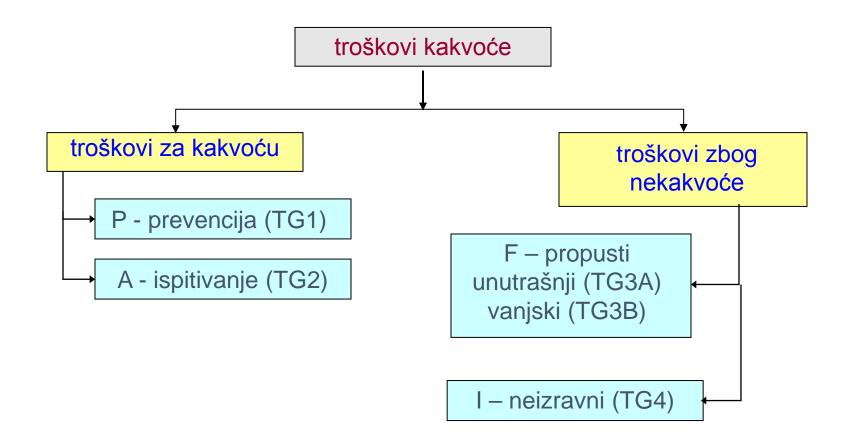
A (appraisal) – ispitivanja

F (failure)propusta

I (intangible) – neizravne

Troškovi kakvoće

- o Primjer: zagubljene (ne i nestale) putne torbe kod putovanja zrakoplovom
 - o prema podacima iz SAD, od 1990. do 2001. godine smanjen je broj zagubljenih torbi po 1000 putnika sa 6,73 na 3,79; tj. povećanje ispravne dostave sa 99,327 % na 99,621 %
 - je li to dovoljno?
 - troškovi:
 - o pronalaženje i preusmjeravanje torbe ekvivalentno 10 h rada, što je ukupno npr. 1000 kn
 - o dostava na kućnu adresu vlasnika npr. 200 kn
 - o ukupno je to npr. 1200 kn po jednoj zagubljenoj torbi
 - o uz broj od 1728413 putnika koji su prošli kroz Zagrebačku zračnu luku u 2006. godini slijedi:
 - \circ (3,79/1000) \cdot 1200 kn \cdot 1728413 = 7,9 milijuna kuna!

Troškovi kakvoće - TG1

- TG1 (prevencija) troškovi aktivnosti usmjerenih na sprječavanje loše kakvoće
 - o planiranje kakvoće
 - kritičko preispitivanje dizajna/razvoja proizvoda
 - o analiza i vrednovanje kakvoće dobavljača
 - o analiza kakvoće procesa
 - o istraživanje tržišta u smislu zahtjeva/očekivanja korisnika
 - o upravljanje sustavom kakvoće
 - o oprema i preventivno održavanje
 - o osoblje i njegovo osposobljavanje
 - 0 ...

Troškovi kakvoće – TG2

- TG2 (ispitivanje) troškovi aktivnosti vezanih na mjerenje, prosuđivanje ili ocjenjivanje proizvoda kako bi se osiguralo da on udovoljava zahtjevima ili specifikacijama
 - ulazna kontrola i ispitivanje
 - međufazna ispitivanja ili ispitivanja tijekom procesa
 - završna kontrola i ispitivanja prije isporuke
 - o nezavisne ocjene kakvoće proizvoda, procesa i sustava
 - o održavanje mjerne opreme (umjeravanje mjerila)
 - o ispitivanje proizvoda na mjestu skladištenja
 - razvoj probnih testova i ispitnih metoda
 - O ...

Troškovi kakvoće – TG3A

- TG3A troškovi loše kakvoće nastali uslijed unutrašnjih propusta, uočenih prije nego li je proizvod došao do korisnika
 - škart rad i materijal neispravnih proizvoda koji se ne mogu doraditi niti popravljati
 - o ponovna obrada
 - o dorada prepravljanje (dizajna/konstrukcije) proizvoda
 - uočavanje nedostataka i problema
 - o ponovljena kontrola i ispitivanje dorađenih ili ponovno obrađenih proizvoda
 - popravne radnje
 - pad vrijednosti proizvoda niže kakvoće
 - 0 ...

Troškovi kakvoće – TG3B

- TG3B troškovi zbog propusta nastali nakon što je proizvod došao do korisnika
 - o troškovi u jamstvenom roku
 - o zahvati prema žalbama i prigovorima kupaca
 - povrat proizvoda
 - odštete
 - o sudski sporovi i zabrane
 - popusti
 - o popravne radnje
 - 0 ...
- Najuočljiviji (od strane korisnika) pa privlače najviše pažnje

Troškovi kakvoće – TG4

- TG4 (neizravni) prikriveni troškovi (i/ili gubitci) loše kakvoće nastali nakon što je proizvod došao do korisnika, koje je teško ili nemoguće egzaktno procijeniti
 - o nezadovoljstvo korisnika
 - o imidž organizacije
 - gubitak tržišta
 - pad konkurentnosti
 - smanjivanje nezadovoljstva korisnika (popusti, akcije)
 - 0 ...

Troškovi kakvoće – "iceberg"

Tzv. santa leda troškova kakvoće

- Primjer: kriza oko Mercedes-Benz A-klase
 - krajem 1997. Mercedes ulazi u segment malih automobila uvođenjem nove A-klase (W168)
 - nova tzv. "sendvič" konstrukcija, s motorom horizontalno orijentiranim i postavljenim ispod kabine
 - o posljedice: puno prostora uz malu dužinu, mala masa, ali porast u visinu za oko 20 cm
 - o oprema, izgled unutrašnjosti i motori prilagođeni su segmentu (je li to pravi Mercedes?)
 - o mana: nestabilnost zbog visine
 - očekivanja: VRLO VELIKA!

... a onda PROBLEM!

- Test izbjegavanja losa ("elk-test") pri 60 km/h
 - o 21.10.1997. švedski novinar Robert Collin (Teknikens Värld) završava na krovu!

- o ponovljeni testovi (Auto, Motor und Sport, המוטבובס, העוס בפונטס, Auto בפונטס) daju iste rezultate
- opća senzacija i medijska hajka!
- konsternacija u Mercedesu: isprva šutnja, potom negiranje, a poslije optužen proizvođač guma – ipak, na kraju priznanje vlastite pogrješke

o Posljedice:

- o zaustavljanje proizvodnje i traženje poboljšanja u tri mjeseca
- standardno pridodane šire gume, ESP (electronic stability programme), ponešto spušteno podvozje i ojačan tzv. anti-roll bar
- o već isporučenim primjercima naknadna ugradnja spomenutog "free of charge"
- trenutni troškovi od 50 milijuna DEM, uz dodatne oko 100 milijuna DEM za svaku godinu proizvodnje (procjene)
- o narušen ugled

Primjer Toyote

Recall timeline [edit]

- Sep 26, 2007 US: 55,000 Toyota Camry and ES 350 cars in "all-weather" floor mat recall. [33]
- Nov 02, 2009 US: 3.8 million Toyota and Lexus vehicles again recalled due to floor mat problem, this time for all driver's side mats.
- Nov 26, 2009 US: floor mat recall amended to include brake override^[4] and increased to 4.2 million vehicles. [citation needed]
- Jan 21, 2010 US: 2.3 million Toyota vehicles recalled due to faulty accelerator pedals^[6] (of those, 2.1 million already involved in floor mat recall).
- Jan 27, 2010 US: 1.1 million Toyotas added to amended floor mat recall.^[34]
- Jan 29, 2010 Europe, China: 1.8 million Toyotas added to faulty accelerator pedal recall.
- Feb 08, 2010 Worldwide: 436,000 hybrid vehicles in brake recall following 200 reports of Prius brake glitches.
- Feb 08, 2010 US: 7,300 model year 2010 Camry vehicles recalled over potential brake tube problems. [35]
- Feb 12, 2010 US: 8,000 MY 2010 4WD Tacoma pick-up trucks recalled over concerns about possible defective front drive shafts. [36]
- Apr 16, 2010 US: 600,000 MY 1998–2010 Toyota Sienna for possible corrosion of spare tire carrier cable. [37]
- Apr 19, 2010 World: 21,000 MY 2010 Toyota Land Cruiser Prado and 13,000 Lexus GX 460 SUV's recalled to reprogram the stability control system. [38][39]
- Apr 28, 2010 US: 50,000 MY 2003 Toyota Sequoia recalled to reprogram the stability control system. [40]
- May 21, 2010 Japan: 4,509, US: 7,000 MY 2010 LS for steering system software update^[41]
- July 5, 2010 World: 270,000 Crown and Lexus models for valve springs with potential production issue. [42]
- July 29, 2010 US: 412,000 Avalons and LX 470s for replacement of steering column components. [43]
- August 28, 2010 US & Canada: approximately 1.13 million Toyota Corolla and Toyota Matrix vehicles produced between 2005 and 2008 for Engine Control Modules (ECM) that may have been improperly manufactured.
- February 8, 2011 US: NASA and NHTSA inquiry reveals that there were no electronic faults in Toyota cars that would have caused acceleration issues. However, accelerator pedal entrapments remains a problem. [45]
- February 22, 2011 US: Toyota recalls an additional 2.17 million vehicles for gas pedals that become trapped on floor hardware. [46]

Primjer Toyote

Novosti > Hrvatska

BJESOMUČNA UTRKA ZA PRESTIŽOM DOVELA DO SMRTONOSNIH KONSTRUKCIJSKIH GREŠAKA

© 06.02.2010 | 14:05

HOROR U TOYOTI - GAS JAČI OD KOČNICA Stručnjak: Nikako ne gasiti motor!

Toyota recalls 340,000 Prius hybrid cars for faulty brakes

Toyota Motor Corp. recalled 340,000 Prius cars due to a defect in their parking brake. The gas-electric hybrid, pictured in this file photo, is a popular Toyota vehicle. (Jeff Amlotte / Los Angeles Times)

By Associated Press

OCTOBER 12, 2016, 6:35 AM

Primjer mobitela

'iPhone se punio. Zazvonio je i eksplodirao pokraj moje glave'

INCIDENTI STIŽU SA SVIH STRANA

NOTE 7 OPEKAO DJEVOJČICU, EKSPLODIRAO U DŽEPU, ZAPALIO AVION... Trgovci prestali prodavati opasni mobitel, Samsung zaustavio proizvodnju!

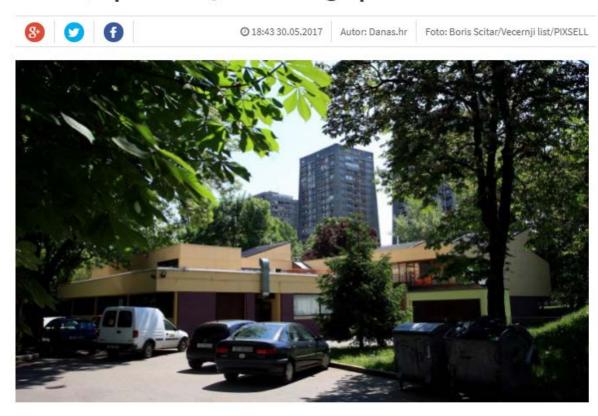
AUTOR: Jutarnji.hr OBJAVLJENO: 10.10.2016. u 09:08

HRVATSKA

DRAMATIČNO JUTRO

SRUŠIO SE STROP U VRTIĆU U ZAGREBU: Roditelji u šoku, upozoravaju i na druge probleme

Troškovi kakvoće

 Troškovi zbog nekakvoće mogu nastati obavljanjem bilo koje funkcije i odvijanjem bilo kojeg procesa u organizaciji i na svakom radnom mjestu – nema "nevinih"

Troškovi kakvoće

- o Troškovi zbog nekakvoće:
 - uzrok je uvijek isti nije postignuta zahtijevana kakvoća (proizvoda ili usluge), odnosno neka je radnja (aktivnost) izvršena pogrješno
 - mogu nastati i u dječjem vrtiću, kazalištu, sportskom klubu, kućanstvu, državnoj upravi, i dr.
 - J. M. Juran: "Za neučinkovit rad i nepostojanje kakvoće u poslovnom sustavu radnici snose 15 % krivnje, a menadžeri 85 %"
 - E. Deming je uvjeren da samo uprava može mijenjati sustav i da su pogrješke u 98 % slučajeva u njima

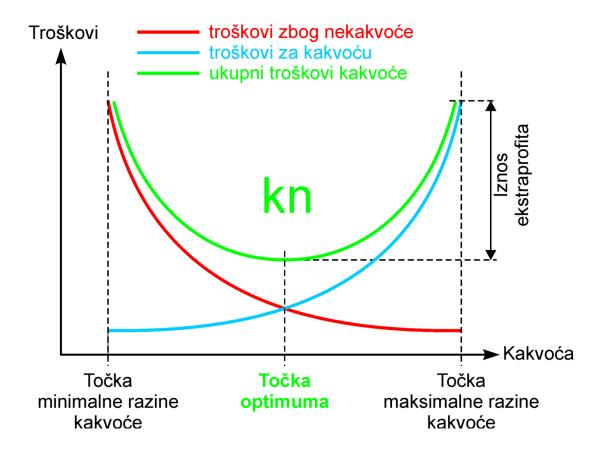
Troškovi kakvoće - upravljanje

- Da bi se moglo upravljati troškovima kakvoće potrebno je:
 - o izraditi projekt izgradnje sustava njihova praćenja
 - o dokumentirati i implementirati sustav
 - o analizirati njegovu učinkovitost
 - o provoditi mjere poboljšanja

Troškovi kakvoće - optimiranje

- Optimiranje troškova kakvoće je proces uravnoteženja količine utroška resursa koji osiguravaju ispunjenje potreba korisnika
 - Rješenje je dostizanje točke optimuma

Troškovi kakvoće - zaključak

- Troškovi kakvoće se dijele na troškove za kakvoću (prevencija i ispitivanje) te troškove zbog nekakvoće (unutrašnji i vanjski propust te neizravni)
- Troškovima kakvoće se može upravljati, a isto tako ih se može optimirati
- Troškovi zbog nekakvoće su svuda oko nas
- Zanimljivost: 1988. god. troškovi zbog nekakvoće u SAD iznosili su u proizvodnim organizacijama 20 % od ukupne prodaje, a u uslužnim 30 %
- o Pitanje: tko to plaća?

Utemeljitelji moderne znanosti o kakvoći

- Moderna znanost o kakvoći formirala se od 1930. do 1955.
- Utemeljitelji: Walter Shewhart, Edwards Deming, Armand Feigenbaum, Joseph Juran, Philip Crosby i ostali
- Donose različite filozofije i pristupe, ali ključni elementi za uspješnu organizaciju ostaju isti:
 - o odrediti tko su njezini korisnici
 - odrediti ključne faktore uspjeha radi zadovoljenja korisničkih potreba, zahtjeva i očekivanja
 - ustanoviti efikasne postupke koji to omogućuju
 - o fokusirati se na mjerenje parametara procesa i poboljšanja
 - o osigurati uključenost i posvećenost uprave

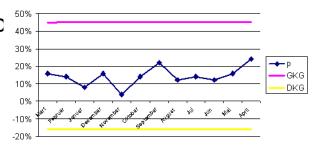
Shewhart

- Dr. Walter Shewhart (1891.–1967.)
- Definiranje fundamentalnih principa kakvoće
 - o za proces pod kontrolom: predviđanje budućih performansi procesa na temelju prošlih
- Zajedno s kolegama u Bell Telephone Laboratories, Harold F. Dodge i Harry Roming, razvija osnove za metode statističke kontrole kakvoće koje se rabe i danas
- Kreiranje statističkih metoda za kontrolu i poboljšanje kakvoće procesa (uvođenje kontrolnih grafikona 1931.)

Shewhart

- Kontrolni grafikoni (eng. control charts)
 - o definiranje normi (standarda) za proces
 - o pomoć pri rješavanju problema pri definiranju normi za pro
 - o procjena o tomu je li norma procesa ispunjena

- Dva izvora varijacije u procesu
 - kontrolirane varijacije zbog zajedničkih (ponovljivih) uzroka otklonjive samo promjenom (poboljšanjem) procesa
 - nekontrolirane varijacije zbog posebnih uzroka sprječavaju iskorištavanje svih mogućnosti procesa Ideje i grafikoni primjenjivi i u "neproizvodnom" okolišu

Deming

- o Dr. W. Edwards Deming (1900.-1993.)
- Fokus na principe upravljanja, analize sustava te primjenu statističkih alata za poboljšanje
- Poticanje najviše uprave za kreiranje okoline koja podupire kontinuirano poboljšanje
- o Predavanje u Japanu 1950.:
 - "Ništa se od toga neće dogoditi ako o tome samo govorite. Važno je djelovati. Ako pokažete entuzijazam u poboljšanju kakvoće proizvoda, napredovat će naravno i vaše upravljanje kakvoćom proizvoda. Odgovornost za kakvoću proizvoda najveće je jamstvo kakvoće proizvoda vaših vlastitih tvornica. Najveće jamstvo kakvoće vaših proizvoda nisu riječi nego upravljanje kakvoćom proizvoda."

- 1. Ostvariti stalni plan prema poboljšanju kakvoće proizvoda i usluga
 - Create a constancy of purpose toward improvement of product and service, with the aim to become competitive and to stay in business and to provide jobs
 - Važna uloga vodstva organizacije
 - Demonstrirati posvećenost ciljevima
- o 2. Prihvatiti novu filozofiju kakvoće
 - Adopt the new philosophy
 - Svi (od najviše uprave do posljednjeg zaposlenika)
 - Mogući su defekti u kakvoći proizvoda, ali proizvod loše kakvoće ne bi nikada trebao doći do kupca

- o 3. Odustati od masovne inspekcije radi postizanja kakvoće
 - Cease dependence on inspection to achieve quality
 - Poboljšanje procesa i smanjenje troškova, a ne samo pronalaženje defekata
 - Sustavno ugrađivanje kakvoće u proizvode
- 4. Prekinuti praksu izbora isključivo prema cijeni
 - End the practice of awarding business on the basis of price tag alone; instead minimize total cost
 - Bolji izbor: prema minimalnim ukupnim troškovima
 - Jedan dobavljač za jedan element
 - Izgradnja dugoročnih odnosa

- o 5. Identificirati probleme i kontinuirano raditi na poboljšanju sustava
 - Constantly and forever improve the system of production and service
 - TQM je kontinuirani proces
 - "Neprekidno poboljšanje" ključan pristup
- o 6. Utemeljiti obučavanje
 - Institute training on the job
 - Zaposlenici moraju dobro razumjeti što je njihov posao i biti obučeni da bi ga mogli napraviti ispravno
 - Formalno obučavanje zaposlenika

- o 7. Utemeljiti vođenje
 - Institute leadership
 - Ne samo "kako raditi", već "kako raditi bolje"
 - Dobro vodstvo razumije važnost ljudskog faktora
- 8. Ukloniti strah s radnog mjesta
 - Drive out fear
 - Ostvariti povjerenje i poticati inovacije radi poboljšanja
 - Problem: zaposlenici nastoje napraviti ono što se od njih očekuje, a ne što je potrebno za kakvoću
 - Dobra komunikacija je ključ

- o 9. Ukloniti barijere između odjela
 - Break down barriers between departments
 - Razviti timski rad između odjela, a ne natjecanje
- o 10. Eliminirati slogane i nukanje u radnoj okolini
 - Eliminate slogans, exhortations, and targets for the workforce
 - Prestati sa sloganima i zahtjevima za "nula" defekata i poboljšanom produktivnošću bez pružanja metoda zaposlenicima da to ostvare
 - Većina uzroka loše kakvoće i neproduktivnosti unutar organizacije je sam sustav
 - To je izvan dosega zaposlenika da svojim naporima promijene stanje

- o 11. Eliminirati isključivo numeričko prosuđivanje o proizvodnji
 - Eliminate arbitrary work standards and numerical quotas; substitute leadership
 - Uprava treba poticati postizanje kakvoće, a ne samo kvantitete
 - Uprava treba uvesti metode za poboljšanje i rabiti vodstvo radi pomoći zaposlenicima u postizanju ciljeva
- o 12. Ukloniti barijere prema priznanju rada
 - o Remove barriers that rob people of their right to pride of workmanship
 - Ne kriviti zaposlenike za pogrješke u sustavu koje su izvan njihove kontrole
 - Uprava treba prepoznati da su zaposlenici najveća vrijednost

- o 13. Utemeljiti i snažno poticati program obrazovanja i vlastitog usavršavanja
 - Institute a vigorous program of education and self-improvement
 - Proces neprekidnog učenja i usavršavanja
 - Istaknuti viziju organizacije i usavršavanje usmjeriti kako bi se vizija i ostvarila
- 14. Raditi na provedbi promjena
 - Put everybody in the company to work to accomplish the transformation
 - Uključiti u rad na provedbi svakog zaposlenika
 - Formirati "informacijski centar" i pratiti promjene

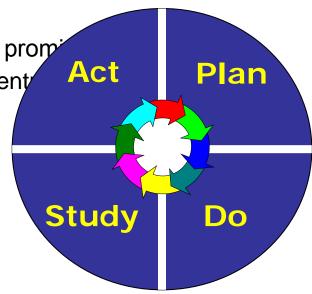
Deming

- Utjecaj i ideje implementirane i u današnje doba
- Primjer: međunarodna norma ISO 9000:2000
 - važan naglasak na uključenost i odgovornost uprave
 - o prepoznavanje i razumijevanje zahtjeva korisnika
 - o razvoj integralnog i sveukupnog plana za ostvarivanje zahtjeva korisnika
 - mjerenje ključnih parametara proizvoda i usluga
 - o neprekidno usavršavanje
 - vodstvo

- Ostvarivanje filozofije neprekidnog poboljšanja nije jednostavno
- Za poboljšanje je potrebno vrijeme i trud, i ne događa se trenutno

- Shewhart-Demingov krug
 - o Plan uočavanje problema i planiranje rješenja
 - o inicijalizacija novog procesa ili poboljšanje starog
 - Do implementacija rješenja
 - Study proučavanje dobivenih podataka nakon promi
 - Act implementirane promjene postaju permanent
 - o uzrok problema prepoznat i uklonjen iz procesa

Feigenbaum

- Dr. Armand Feigenbaum (1920.-)
- Pionir ideje potpunog upravljanja kakvoćom (TQM)
- Total quality control
 - o "... a customer determination which is based on the customer's actual experience with the product or service, measured against his or her requirements – stated or unstated, conscious or merely sensed, technically operational or entirely subjective – always representing a moving target in a competitive market ... "
- Kakvoća je više nego tehnički subjekt: to je način (pristup) kako raditi posao da organizacija bude djelotvornija

Feigenbaum

- Kakvoća ogleda se u načinu upravljanja, rada te integracije marketinga, tehnologije, produkcije, informacije i financijskog aspekta
- Sustav kakvoće metoda upravljanja organizacijom
 - veće zadovoljstvo kupca
 - o niži ukupni troškovi
 - viši profit
 - veća djelotvornost i zadovoljstvo zaposlenika

- Dr. Joseph M. Juran (1904.-2008.)
- Kakvoća je koncept koji treba pronaći u svim elementima djelovanja, a vodstvo treba težiti kakvoći
- Tri oslonca:
 - vodstvo višeg menadžmenta
 - neprekidno obrazovanje
 - o godišnje planiranje poboljšanja kakvoće i smanjenja troškova
- Važne točke:
 - o identificirati potrebu za poboljšanjem
 - o selektirati prikladne projekte
 - o kreirati organizacijsku strukturu za provedbu projekata

- Tri upravljačka procesa:
 - planiranje kakvoće (quality planning)
 - o razvoj strategija radi razumijevanja kupčevih potreba i očekivanja
 - o razvijanje karakteristika proizvoda koji odgovara potrebama kupca
 - kontrola kakvoće (quality control)
 - o usporedba ostvarenih karakteristika proizvoda s očekivanim
 - poboljšanje kakvoće (quality improvement)
 - utemeljenje infrastrukture
 - o identificiranje projekata radi poboljšanja
 - o definiranje projektnih timova

- Philip B. Crosby (1926.-2001.)
- Četiri premise
 - o definicija kakvoće: skladnost sa zahtjevima
 - o zahtjevi korisnika se "prevode" u mjerljive karakteristike proizvoda ili usluge
 - sustav kakvoće: prevencija defekata
 - o utvrđivanje ključnih uzroka defekata i sprječavanje njihova ponavljanja
 - o referentna karakteristika kakvoće: nula defekata
 - korektno proizvesti prvi put
 - o mjerenja kakvoće: troškovi kakvoće
 - o procjena ulaganja u opremu i procese radi sprječavanja defekata

Crosby

- Uspješno opslužen korisnik
 - o ispunjena očekivanja odmah (prvi put)
- Zadovoljan korisnik
 - o ispravci neispunjenih očekivanja nakon prvog puta
 - o problem: povećani troškovi za organizaciju
- Kakvoća je mjerljiva prema troškovima stvari koje se rade krivo

Važnija djela

- Walter A. Shewhart: Economic Control of Quality in Manufactured Product, Van Nostrand, New York, 1931.
- Armand Feigenbaum: Total Quality Control, 3. izdanje McGraw-Hill, New York, 1991. (1. izdanje 1951.)
- J.M. Juran, F.M. Gryna: Quality Planning and Analysis: From Product Development through Usage, McGraw-Hill, New York, 1970.
- Philip B. Crosby: Quality is free: The Art of Making Quality Certain, McGraw-Hill, New York, 1979.
- Kaoru Ishikawa: What Is Total Quality Control? The Japanese Way, Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1985.
- Masaaki Imai: Kaizen: The Key to Japan's Competitive Success, McGraw-Hill/Irwin, New York, 1986.
- W. Edwards Deming: Out of the Crisis, MIT Press, Cambridge, 1986.